

Sprog i Norden

Titel: Det nordiske sprog samarbeidet i 2004
Forfatter: Torbjørg Breivik
Kilde: Sprog i Norden, 2005, s. 197-204
URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/sin/issue/archive>

© Forfatterne og Netværket for sprognavnene i Norden

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af Sprog i Norden (1970-2004) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Det nordiske språksamarbeidet i 2004

Torbjørn Breivik

Språknemndene i Norden opprettet i 1997 Nordisk språkråd som en direkte følge av at Nordisk ministerråd i 1996 la ned Nordisk språksekretariat. Fra år 2000 hadde Nordisk ministerråd en språkpolitisk referansegruppe som skulle gi ministerrådet innspill til språkpolitiske tiltak. Nordisk språkråd var Ministerrådets sakkyndige organ på språkområdet, en del oppgaver ble lagt til organet, blant annet styring og administrasjon av nordiske forskningsprosjekter og arbeidet med å fordele pengestøtte til ordbokprosjekt for de små språkområdene i Norden. Nordisk språkråd var bemannet med en og en halv stilling: en halv på språkfaglig side og en hel på administrativ side.

I 2003 besluttet Nordisk ministerråd at den språkpolitiske referansegruppen skulle opphøre, at de ulike programmene for utveksling på områdene kultur, språk og utdanning skulle omorganiseres. Målet var å forenkle administrasjonen og forenkle prosedyrene for programmene. Nordens språkråd ble opprettet som styringsgruppe for Nordpluss språk, og i henhold til vedtektene skulle språknemndenes samarbeid ivaretas av det nye organet. Språknemndene diskuterte i 2003 hva man skulle gjøre, hvordan samarbeidet best kunne organiseres i den situasjonen som nå hadde oppstått. Det var lenge uklart hvordan det nye organet kom til å se ut når det gjaldt representasjon, og hvilke oppgaver det faktisk ville bli tillagt.

På det siste rådsmøtet i Nordisk språkråd i februar 2004 vedtok språknemndene å legge ned Nordisk språkråd. Etter at rådsmøtet var avsluttet, hadde språknemndene et møte der diskusjonstemaet var det videre språksamarbeidet nemdene

imellom. Det var ikke noe ønske om å etablere noen egen organisasjon utenfor Nordens språkråd, men det var ønskelig å ha et organ for samarbeid og utveksling av erfaringer. I vedtektene for Nordens språkråd er språksamarbeidet nevnt spesielt, og språknemndene mener at et nettverk vil kunne fungere godt innenfor rammene for det nye organet.

Nettverksmøte 26. august 2004

Samarbeidet mellom språknemndene

Nettverket for språknemndene holdt sitt første møte i august 2004 i tilknytning til det nordiske språkmøtet i Tórshavn på Færøyene. Flere temaer ble diskutert på møtet. Olle Josephson innledet med å informere om arbeidet i det europeiske nettverket for språkinstitusjoner (EFNIL). Nettverket har opprettet en nettside (www.eurfedling.nl) med informasjon om EFNIL, om språkloverket i deltakerlandene og om møtene i nettverket (program, framlagte dokument og referat). Olle Josephson er styremedlem i EFNIL. De nordiske EU-landene er medlemmer, mens Norge og Island er assosierte medlemmer. EFNILs møte i november 2004 hadde terminologi som hovedtema, og en av innlederne var Anna-Lena Bucher i TNC, Sverige.

Samarbeidet mellom språknemndene framover krevde mye tid, naturlig nok. Vi var midt i det første året etter omorganiseringen av det nordiske språksamarbeidet, og langt fra alt hadde kommet på plass. Framtiden for nettverksmøtene ble diskutert: Hvem skal ha det faglige ansvaret, hvordan administrerer vi dem, hva med økonomi, og hvordan forholder vi oss til Nordens språkråd. Språknemndene ønsket selv å ta hånd om det faglige innholdet i nettverksmøtene og mente dette kunne gå på omgang. Norsk språkråd har tatt på seg det faglige og administrative ansvaret for dette og neste nettverksmøte (februar 2005), og tilbød seg å ta hånd om nettverksmøtet knyttet til det neste språkmøtet som skal være i Norge (Bergen) høsten 2005.

Språk i Norden

Årsskriftet Språk i Norden har språknemndene redigert i fellesskap, og ansvaret som hovedredaktør har gått på omgang. Norge har for tiden hovedredaktøren, og vil fortsette med det i alle fall for 2005-utgaven. Nordens språkråd har tatt over det økonomiske ansvaret etter at Nordisk språkråd ble nedlagt. For 2005-utgaven ble det bevilget en del mer penger enn det var søkt om, og muntlig har det blitt gitt tilbakemeldinger som tilsier at de ekstra pengene skal brukes til omlegging og videreutvikling av årsskriftet. Det foreligger ikke noen skriftlig tilbakemelding fra Nordens språkråd om hva som er grunnlag for vedtaket.

Nettsider for nettverket mellom språknemndene

Det tidligere Nordisk språkråd hadde egne nettsider med informasjon om det nordiske språksamarbeidet med lenker til språknemndene, prosjekter og relevante aktiviteter. Språknemndene var enige om å opprettholde et eget nettsted for nettverket, og at innholdet justeres deretter. Arbeidet utføres av Norsk språkråd og koordineres med sekretariatet for Nordens språkråd bl.a. med henvisninger til og fra Ministerrådets sider om språksamarbeidet. Nordens språkråd bevilget en liten sum penger til dette arbeidet uten å meddele dette skriftlig til søkerne. Nettadressen er fortsatt www.nordisk-sprakrad.no. Nordisk ministerråds nettsted: www.norden.org.

Svartjenesten i språknemndene

Erfaringsutveksling har alltid vært tema når språknemndene har hatt sine fast møter. I år var temaet svartjenesten, og organiseringen av denne var det sentrale spørsmålet. Språknemndene hadde forut for møtet fått i oppdrag å sende inn en kort beskrivelse av hvordan de organiserer sin svartjeneste, og Niels Davidsen-Nielsen innledet til diskusjon på grunnlag av disse beskrivelsene. En sentral problemstilling var hvordan man kan redusere tidsbruken ved at tidligere svar blir brukt om igjen. Gjenbruk er ett stikkord, et annet er å utnytte informasjonsteknologien: legge svar inn i databaser, lage gode stikk-

ordregistre og bruke verktøy med gode søkefunksjoner. Hvor mye som gjøres tilgjengelig for publikum, vil være avhengig av ressursene man har til å bearbeide materialet man har i språknemnden. Flere av språknemndene har databaser der publikum selv kan søke etter svar på aktuelle problemstillinger, noe som avlastet og reduserer direkte henvendelser til språknemndene. Lærer man publikum til selv å finne svar på enkle problemstillinger, kan språknemndene bruke mer tid på de faglig utfordrende spørsmålene.

Hvordan nå ulike målgrupper?

Mikael Reuter hadde tatt for seg noen nettsider og gikk gjennom hvordan disse var tilrettelagt og strukturerte for å nå fram til spesifikke målgrupper. Han viste hvordan informasjon som tilsynelatende var formålstjenlig, kunne være skrevet eller presentert i sammenhenger som gjorde at man likevel kunne stille spørsmål ved om de nådde målgruppen. Det å skrive for nettet er noe annet enn å skrive artikler i en avis eller tidsskrift, og dette *sa* han ikke så mye om, men han *viste* det desto tydeligere med eksemplene han trakk fram. Det finnes i dag verktøy som fanger opp brukernes søkestrategier, og en analyse av disse kan være til god hjelp når man bearbeider og legger ut informasjon.

I Finland har man lansert et eget nettsted for journalister der man gir råd til en avgrenset gruppe språkbrukere (www.mediesprak.fi). I Sverige gir Sverigefinska språknämnden finskspråklige lærere, elever, foreldre og andre brukere mulighet for å få svar på spørsmål de har, gjennom finskspråklige sider på det svenske skolenettet (Tema Modersmål).

Håndbok for fremmedspråklige

Claes Garlén presenterte en håndbok eller heller en veiledning for personer som har annet enn svensk som morsmål. Han pekte på at slike veiledninger er svært nyttige for fremmedspråklige for at de skal kunne fungere i det samfunnet de har kommet til. De fleste grammatikker og språkopplæringsbøker er skrevet for

landets morsmålsbrukere, og forutsetter kjennskap til nasjonal-språket. Denne type håndbøker/veiledninger må utarbeides separat for hver språkgruppe med utgangspunkt i brukerens morsmål.

Nytt fra språknemndene

Siste punkt på dagsordenen var en informasjonsrunde med nytt fra språknemndene. I tilbakemeldingene som ble gitt, kom det fram at mye spennende er i gang, men en sak var påfallende: Alle språknemndene hadde i løpet av de siste to-tre årene fått skrevet et dokument om nasjonal språkpolitikk eller har satt i gang arbeid med å skrive et slikt dokument. Sverige, Finland og Danmark har fått sine, og diskuterer nå konsekvenser og oppfølging i praksis. Norge og Færøyene er i gang med arbeid på området, på Island har det vært tema på et internasjonalt symposium, og i Sverige er det satt i gang en utredning om finskens stilling i Sverige. I det samiske språkområdet diskuteres hvordan man kan ta vare på de eksisterende samiske språkene. Noen av disse har så få brukere at det er kritisk. Antallet brukere er få, og språkene er i liten grad dokumenterte.

Nordiske sekretærer i språknemndene

Følgende personer fungerte i 2004 som nordiske sekretærer i de respektive språknemndene:

Ole Ravnholt til og med februar, deretter Vibeke Sandersen (Dansk Sprognævn), Eivor Sommardahl (Forskningscentralen för de inhemska språken), Ari Páll Kristinsson (Íslensk málnefnd), Torbjørg Breivik (Norsk språkråd), Birgitta Lindgren (Svenska språknämnden).

Møter, konferanser, symposier og seminarer i 2004

Nordisk språkråds siste årsmøte fant sted 6.–7. februar på Voksenåsen hotell og konferansesenter i Oslo. Språknemndene vedtok der å legge ned Nordisk språkråd.

Det konstituerende møtet i nettverket for språknemndene ble avholdt 7. februar 2004 på Voksenåsen hotell og konferansesenter, Oslo. I forbindelse med det 51. nordiske språkmøtet hadde nettverket sitt andre møte 26. august i Tórshavn, Færøyene. Begge møtene ble forberedt og planlagt av Norsk språkråds nordiske sekretær i samarbeid med språknemndene.

Det ble avholdt symposium med temaet *Bilingvale ordbøker i Norden* på Schæffergården i Gentofte 31. januar–1. februar i samarbeid med Nordisk forening for leksikografi (NFL). Innleggene på konferansen er trykt i *LexicoNordica*, bind 11.

Føroyska málnevndin arrangerte det 51. nordiske språkmøtet på Hotel Hafnia i Tórshavn, Færøyene 27.–28. august. Tema for møtet var *Sprognormering og sprogendringer*.

Prosjektet Moderne importord

Undersøkelsen av importordene er nå avsluttet. Flere rapporter er publisert, seinest "*Det främmande*" i *nordisk språkpolitikk – om normering av utländska ord* av Helge Sandøy og Jan-Ola Östman (red.), som kom like før jul i 2004. Det gjenstår noe skriving på flere av rapportene, og etter planen skal de resterende rapportene publiseres i løpet av 2005. Prosjektets nettsted: <http://www.hf.uib.no/MODERNE/>. Se også Helge Sandøys artikkel om resultatene fra undersøkelsen.

Det har vært avholdt nettverksmøter 7.–9. mai i København, Danmark og 11.–14. november i Helsingfors, Finland.

Styret består av Jan-Ola Östman (for finlandssvensk), Guðrún Kvaran (islandsk), Jógvan í Lon Jacobsen (færøysk), Helge Sandøy (norsk), Tore Kristiansen (dansk), Olle Josephson (svensk), Tapani Lehtinen (finsk) og Torbjørg Breivik (representant for Norsk språkråd). Styremøter for prosjektet ble holdt i forbindelse med nettverksmøtene.

Prosjektet Internordisk språkforståelse

Ved årsskiftet 2004–2005 er undersøkelsen på det nærmeste ferdig og hovedresultatene klare. Den første rapporten er under skriving, og vil inneholde bakgrunn, metode og analyser av hovedresultatene. Den andre rapporten vil bli skrevet på seinhøsten 2005 og vil primært inneholde analyser av holdnings- og foreldredelen av undersøkelsen. Nettstedet for prosjektet er ferdig (www.nordkontakt.nu) med informasjon om prosjektet og med en test som gir publikum mulighet for å sjekke hvor mye de selv forstår av nabospråkene. Det er planen at resultatene fra selve undersøkelsen og nettesten skal gjøres tilgjengelig for videre forskning. Se også Katarina Lundin Åkessons artikkel om resultatene fra undersøkelsen.

I januar 2005 ble det holdt en stor konferanse i København der hovedresultatene fra dette prosjektet og fra importordprosjektet ble presentert. Konferansen fikk god oppslutning og stor oppmerksomhet i mediene. Arrangør var Nordisk Kulturfond og Norsk språkråd. Fondet for dansk-norsk samarbeid bidrog økonomisk til konferansen. Prosjektlederne Lars-Olof Delsing og Katarina Lundin Åkesson har i etterkant av konferansen presentert resultatene fra undersøkelsen på separate seminarer i flere land.

Styret for prosjektet består av Inge Lise Pedersen (leder) Danmark, Olle Josephson, Sverige, Pia Jarvad, Danmark og Torbjørg Breivik, Norge. Styret har i 2004 hatt to møter: 7. oktober og 12. desember i København.

Konferanse om parallelspråk i høyere utdanning

Nordens språkråd arrangerte 7.–8. juni 2004 konferansen ”Engelsken og de nordiske språkene på høyskoler og universitet” i Oslo. Konferansen ble også omtalt som parallellspråkkonferansen. Innlederne kom fra alle landene i Norden: politikere, embetsmenn, forskere og universitetsadministratorer. Konferansen diskuterte systematisk sidestilling av to eller flere

språk som språkhistorisk prinsipp i akademisk sammenheng. På Norsk språkråds nettsted ligger et fylldig referat fra konferansen (www.sprakrad.no/upload/8774/paarallellspraak04.pdf).

Konferanse om klarspråk

4.–6. november arrangerte Norsk språkråd den tredje nordiske konferansen om klarspråk på Kongsberg, Norge. Det var vel femti deltakere, og innledeerne kom fra både privat og offentlig virksomhet i Norden. Innledningene og en oppsummering av diskusjonene vil bli publisert i en egen rapport. Det vises ellers til omtaler av konferansen annet sted i dette nummeret av Språk i Norden.

Informasjon på nett

Nettverket for språknemndene har beholdt nettadressen til tidligere Nordisk språkråd, og nettverket ønsker å beholde nettsidene atskilte fra Nordens språkråds sider. Etter planen skal utforming og innhold gjennomgås og revideres i 2005. Sidene skal gis en ny utforming, men skal fortsatt brukes til å informere om samarbeidstiltak og om virksomheten generelt: møter og konferanser, omtale av prosjekter, adresser til språknemndene, egen side for Språk i Norden etter hvert, aktuelle lenker, tips om begivenheter av interesse osv. på www.nordisk-sprakrad.no.

Nordisk forening for leksikografi

Etter nedleggelsen av Nordisk språkråd har Norsk språkråd fungert som sekretariat for Nordisk forening for leksikografi, NFL (www.nordisk-sprakrad.no/nfl/). Foreningen holder hvert år i januar/februar et ordbokssymposium over to-tre dager, vanligvis i Danmark, og arrangerer hvert annet år de nordiske leksikografidagene. Foreningen gir ut et medlemsblad (NFL-nytt) og et årsskrift (fra 1994). I 2004 kom bind 11 av årsskriftet *LexicoNordica* ut.